

Анарбаев Қ.С.*

т.ғ.к., ОҚМПУ «Рухани жаңғыру» орталығының басшысы Шымкент, Қазақстан

СІРГЕЛІ ЖАБАЙ БАТЫР ТУРАЛЫ ДЕРЕКТЕР ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ ТАРИХЫМЫЗДЫ ҒЫЛЫМИ ЗЕРДЕЛЕУДІҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ

Автор корреспондент: anarbaev.1968@mail.ru

Түйін: Мақалада Жабай батыр бойынша деректері мен тарихтағы ғылыми өзекті мәселелері қозғалды. Тарихымыз кешегіні сөз еткенмен бүгінге және болашаққа қызмет етеді дейтін болсақ, бүгінге дейінгі қазақ халқының тарихи санасы негізінен, тарихи-генеологиялық шежірелер арқылы қалыптасып, дамып, сақталып келді. Ал шежірелік тарихтың негізінен белгілі бір тарихи тұлғалар төңірегінен бастап өрбитіні тағы белгілі. Кешегі еліміз тәуелсіздігін алып, егемен елдікті баянды ету мақсатын көздегенде ең алдымен рухты ояту керек болғанда да біз сол шежірелік санамызға сүйене отырып, ұлттың тәуелсіздігі жолында жанын пидә еткен ерлерімізді дәріптедік. Сол іс-шаралар арқылы жалпақ ел «тәуелсіздіктің құнын» түсінді. Сондықтан бәрімізге ортақ тарихи тұлғалар - бәріміздің бабаларымыз. Ел ішінде ондай тұлғалар туралы аңызға бергісіз әңгімелердің сақталуы да тегін болмаса керек.

Кілттік сөздер: Сіргелі Жабай батыр, деректер, тұлға, фольклорлық материалдар, шежіре

Ұлттық кодтың берік қазығы - тарихи сана. Тарихымыз кешегіні сөз еткенмен бүгінге және болашаққа қызмет етеді дейтін болсақ, бүгінге дейінгі қазақ халқының тарихи санасы негізінен, тарихи-генеологиялық шежірелер арқылы қалыптасып, дамып, сақталып келді. Ал шежірелік тарихтың негізінен белгілі бір тарихи тұлғалар төңірегінен бастап өрбитіні тағы белгілі. Осы орайда қазақтың өз елін таныстырғанда сол елдікті құраған, қорғаған, қамқор болған ерлерін еске ала сөйлейтін дәстүрлі сөз саптауы әлі күнге үзілмей, бабалар рухына тағзым етумен қатар сабақтасып келеді. Біздіңше, осының өзі тарихи сананың жалғастығын сақтауды ғана емес, болашақта да сол елдікті сақтауда бірліктің үлгісін көрсеткен бабалар есімдері мен істерін естен шығарып алмауымыздың керектігін де мегзеп тұрғандай.

Шежіре деректері мен фольклорлық материалдар арқылы қазақтың рухының асқақтап жоғары болған да, кейде бәсең тартып отырғаны да байқалады. Алайда, жалпы алғанда Елбасы Н.Ә. Назарбаев айтқандай «қазақтың тарихында қазақ ұялатындай ештеңе жоқ» екенін де жалпақ әлем біледі. Бірақ кешегі отарлық саясаттың ықпалында болған кезеңде сол төл тарихи санамыздың негізгі тіректерінен еріксіз түрде біршама алшақ кеттік және шежірені бірігудің құралы еткен бабалар жолымен емес, оны бір қазақты бөлінуге «итермелеген» басқыншылар мүддесіне сай түсіндірудің арқасында шежіреге деген «теріс түсінік» қалыптасып, «үрке қарау» үрдісі де пайда болды. Оның салқындыры санамыздан әлі толық сейіле қойған да жоқ десек артық айтқандық бола қоймас.

Ғасырлар бойы елдігімізді сақтау мен бірлігімізді танытқан шежірелік сана «жеті атасын таныған азаматтың жеті жұрттың қамын жеген» ерлерін тәрбиелегенін есті ұрпақ әлі күнге ұмытпаған.

Кешегі еліміз тәуелсіздігін алып, егемен елдікті баянды ету мақсатын көздегенде ең алдымен рухты ояту керек болғанда да біз сол шежірелік санамызға сүйене отырып, ұлттың тәуелсіздігі жолында жанын пидә еткен ерлерімізді дәріптедік. Сол іс-шаралар арқылы жалпақ ел «тәуелсіздіктің құнын» түсінді. Шынайы тарихымыз туралы «өзге жат жерліктердің жазбасынан» емес, тарихи тұлғаларымыз туралы тарихи санамызда сақталған деректер төңірегінен өрбіте бастадық. Сөйтіп «қарнының ашқанына емес, қадірінің қашқанына жылаған» қазақтың бүгінгі текті ұрпағы бәрінен бұрын қоғамдық сананың тәуелсіздігіне, яғни кешегі отаршылдар «күштеп» енгізген «құлдық сананың

арбауынан» құтылу бағытындағы жұмыстарды да осы ата-бабалар аруағын тербетуден бастағаны баршаға аян. Солай болғанын айта отырып, бұл бағыттағы істерде кейбір тұстарда асыра да сілтеген кездеріміз де болғанын жоққа шығара алмаймыз. Тіпті оның өзі де отарлық саясаттың әсерінен тапталған намысты, мүлгіген сананы ояту үшін керек те болған шығар ... . Ең бастысы ендігі жерде сол үдеріс алғашқы қарқынды емес, яғни жаппай әркім өз атасынан «елге танымал тұлға» жасауды доғарып ғылыми негізі бар, ұлттық намыс пен шындықты ту етуге мойын бұра бастадық. Бізді халқымыздың түбі бір түркіден тарайтын, «енші алыспаған бір атаның баласы» екенін тарихи санасы арқылы түйсіне бастағаны қуантады.

Кез келген ханымыз, билеріміз, батырларымыз қандай ерлік пен елдіктің мысалын көрсетсе, ру мен тайпа үшін емес жалпы қазаққа жасаған. Сондықтан олар бәрімізге ортақ тарихи тұлғалар. Бәріміздің бабаларымыз. Ел ішінде ондай тұлғалар туралы аңызға бергісіз әңгімелердің сақталуы да тегін болмаса керек. Біздіңше, елдік санамыз бен көсегемізді солай ойлаумен қалыптасқан тарихи сана көгертеді.

Қабырғалы Қазақ елінің сондай ауызша тарих пен шежірелік деректер арқылы бүгінгі ұрпаққа жетіп отырған тарихи тұлғалардың бірі – Сіргелі Жабай батыр.

Сіргелі Жабай атаға қатысты мағлұматтар іздеген адам ол туралы негізінен фольклорлық деректерге және ұрпақтары қолында сақталған, сол тұлғаға тән деп саналатын бірнеше заттай дүниелер мен соларды нысана ете отырып қасиетті тұлғаның келбетін ашуға тырысқан жазбагерлердің еңбектеріндегі мәліметтерді кездестіреді. Алайда бұл тек Жабай атаға ғана емес, исі қазақтың тарихи тұлғаларының көбіне тән жағдай екені де белгілі. Сондықтан тарихи тұлғалар мен кезеңді анықтауда ғылыми таным әдіс-тәсілдерін қолдана отырып, ауызша тарих арқылы жеткен деректерді ғылыми сараптаудан өткізе отырып көпшіліктің көзін одан ары шындыққа жақындата түсудің өзектігі байқалады. Біздің мақсатымыз да осындай игі ниеттерден туындайды, яғни Жабай әулие бабамыздан қалған мұралар мен ол кісі туралы фольклорлық деректерді ғылыми таным жолдары арқылы зерделей отырып, тарихи тұлғаның бүгінге дейін көп назарын аудара бермеген кейбір қырлары туралы деректерге қатысты ойларымызбен бөлісу болмақ.

Біз өз зерттеуімізде негізгі нысан ретінде бабаның екі қырын, яғни Жабай бабаның рухани әлеміне және өз дәуіріндегі қоғамдағы қызметіне қатысты кейбір мәселелерді одан ары айқындай түсуді мақсат еттік. Әрине, бәрі де қолда бар материалдарға сүйенілетінін ескере келе бастысы дереккөз ретінде бұған дейінгі жазбалардан белгілі ауызекі материалдар және ұрпақтары қолында сақталған дүниелер туралы ақпараттарды негізге аламыз. Оның ішінде толып жатқан ауызша деректерді бүгінге дейінгі тарихи сабақтастықта қарастырғанда төмендегідей жайттарды аңғардық. Біріншіден, Жабай атаның рухани әлемінен хабар беретін деректерге сүйенер болсақ, оның тұлғалық бейнесінің қалыптасуы қазақ фольклорлық деректерінде кездесетін ортақ сарындарға құралғаны, яғни кіндік қаны тамған жерінің қасиетті саналуы, текті тұқымнан шығуы, оның әулиелік қасиеттерінің ерте кезден таныла бастауы, жастайынан «аруақтары» қолдап, қорғауы, отанын қорғау жолындағы ерліктері деп келетін тұстары мен өмірінің соңында ұрпағына «аманат» тапсыруы сияқты жайттарды айта отырып, қазақтың ауызша тарихында тарихи тұлғаларға қатысты әңгімелерде осындай сарындар әлі күнге сақталып келе жатқанын қоса айтқымыз келеді.

Екіншіден, нақты тарихи тұлғалармен замандас ретінде тарихи жыр дастандар мен аңыздарда есімінің аталуы және өзінің де сондай жырлар мен аңыздардың туындауына себепші болуы дер едік. Үшіншіден, ұрпақтары қолында батырдың тұтынған заттары мен оған тиесілі дүниелердің бүгінге дейін қастерленіп сақталуы дер едік.

Сондықтан бұндай тарихи тұлғалардың тарихына қатысты сөз айтқанда деректерге кешенді келу керектігі байқалады. Бұл орайда Жабай батырға қатысты алар болсақ фольклорлық мұралар арқылы бізге жеткен деректерде сақталған тарихи тұлғаның елге танымалдығы ерте танылуы, есейе келе Төле би сияқты белгілі шешенді ұстаз тұтынуы, батыр ретінде қол бастауы, тоқсабалық деңгейге жетуі, арнайы туға, мөрге иелік етуі мен

өмірден озар алдын өзінің денесін кейбір дерек берушілердің мағлұматтарына қарағанда Тұрбатқа немесе Бұлбұл әулиеге қою туралы аманат айтуы мол мағлұматтарды бойына сақтап жатыр.

Барлық деректердің ішінде Жабай атаның ес біліп, есейген тұстан отан үшін жауларына қарсы ерліктерін паш еткен қырымен, яғни батырлығымен көзге түсуі және арнайы туы мен мөрінің болғандығы туралы ақпараттар ерекше назар аударуды қажетсінеді. Әрине бұл мәселеге назар аударғандар да жоқ емес. Оның ішінде бірқатар зерттеушілердің Жабай атаның тоқсабалығы жайлы пікірлері «өзінің туы бар әскери бөлімнің басшысы, дәрежесі жағынан пансатқа басшысына жақын, теңдес»-деген Қоқан тарихының белгілі маманы Т.К. Бисембиевтің «тоқсоба» сөзінің мәніне қатысты ой тұжырымдарына жақын келетіні байқалады. Аталған пікірді т.ғ.д., профессор А.Тоқтабай да бөліскен болса, оның осы пікіріне Н. Қапалбекұлы да сілтеме берген [1, 41 б.; 2, 30-31 бб.]. Дегенмен А.Тоқтабайдың тарапынан бұл сөздің төркінін індете қарауды және ол бағытты ертедегі қыпшақтардың әскери-саяси құрылымындағы тоқсабалармен сабақтастықта қарастыру керектігі туралы ойлары бұл мәселеде болашақтағы тарихшы деректанушылар мен түркітанушылардың алдына тың тақырыптың тұрғанын байқатады. Біз де осы мәселені алдағы уақыттың еншісіне қалдыра отырып, тарихқа белгілі жайттар мен Жабай ата туралы фольклорлық деректердің кейбір тарихи сабақтастық табатын тұстары бар екеніне көптің назарын аударғанды жөн санаймыз. Өйткені, зерттеушілердің бірқатарының еңбектерінде көрсетілгендей бабаның әскербасылық қырларына қатысты тұстарда тек Қоқан билігі кезеңіндегі жайттармен ғана шектелер болсақ Жабай бабаның тұлғасын толық аша алмайтын сияқтымыз. Сондықтан бұл жерде мәселеге жалпылама және арғы түркілік кезеңмен сабақтастықта қарастырған жөн секілді. Сонда біраз жайттардың басы ашыла түсетін сияқты.

Ғылымға белгілі тарихи деректерге қарағанда жалпы әскербасылар мен ту ұстаушылар ержүрек, сенімді адамдар болған. Ал енді жеке мөрмен еншілеу мәселесі арғы түркілерде тұлғаның қоғамдағы деңгейінің өте жоғары болғанын айғақтайды. Жабай атаға қатысты ауызекі және ұрпақтарында сақталған екен деген заттай мағлұматтар туралы деректерде бұның барлығы да ескеретін жайттар деп есептейміз. Мысалы, Жабай атаның тоқсабалығы, яғни әскербасылығы мен қатар ел билеу құқығына ие болуы арғы тарихтағы тарихнамалық жағдайда ғылыми әдебиеттерде қолбасшы, әскербасылар арғы түріктерде «аталықтар» немесе кейбір дереккөздердегі «атабектерді» көбірек еске салады.

Тарихи деректерде «атабектер» «атабектер» хандар мен сұлтандарды жас кездерінде жауынгерлікке баулитын ақылды, әрі ержүрек адамдар ретінде көрсетілген. Және бұл ұғымның кейінгі қазақ қоғамында «аталық» түрінде көбірек сақталғаны байқалады. Тарихи деректерден аталықтардың өзі тәрбиелеген ханзаданың билік басына келген соң оның кеңесшісіне айналғанын көреміз. Сонымен бірге бұл лауазымның кез келген әскери өнерді үйретушіге берілмегені байқалады. Х.Халидтің еңбектерінде қарағанда ол атақ ханнан жасы үлкен болып қызметпен уәзір дәрежесіне жеткен адамдарға берілген. Олардың жеке мөрлері болған және ол хан мөрімен бірдей жүрген. Аталық атағын алмаған уәзірде ондай дәреже болмағаны туралы да деректер бар [3, 92 б.].

Көріп отырғанымыздай көне түріктерде бұл дәреже ел билеу иерархиясында белгілі бір орны болған лауазым иесіне тікелей қатысы бары анық көрініп тұр. Және ондай тарихи сабақтастық түркі халықтары тарихында жүйелі көрініс береді. Яғни, ел билеу және әскери өнерге баулу мен басқару жүйесіндегі белгілі институт болған деп қарауға мүмкіндік бар. Бүгінгі күні осы институтты ғылыми зерделеп тану өзекті. Алайда, түрік халықтары тарихындағы атабектік институт туралы арнайы зерттеулер, яғни ол институттың құрылуының бастаулары мен хронологиялық жағынан даму сатылары, тарихи сабақтастықтары туралы кешенді ғылыми еңбектер жоқ десе де болады.

Атабектік институттың тарихи бастаулары жайлы сөз еткенде ортағасырлық түркі жазбаларынан бастап, кейінгі селжұқтар арасында сол қызметті атқарған адамдардың өздері жазып қалдырғанын аңғаруға болады. Мысалы, көне түркіде Тоныкөктің өзі уәзір

ғана емес, қағандардың ұрпақтарын әскери өнерге баулыған тұлға екені олардан қалған тас жазба мұраларда көрініс тапқан. Ендігі міндет соларды кешенді ғылыми зерделеуден өткізу керектігінде болып тұр.

Тарихнамалық тұрғыдан алғанда атабектер туралы біршама толыққанды мағлұматтар ортағасырлық селжұқтар империясы әлсіреген тұста Кіші Азия мен оңтүстік Кавказ аумағындағы атабектердің әулеттік билігіндегі мемлекеттер туралы азербайжандық ғалым, академик З.М. Буниятов еңбегінде біршама толық мағлұматтар берілген. Алайда, ғалым бұл институттың пайда болуы мен атқарған қызметтерінің тарихи сабақтастықтарына арнайы тоқталмаған [4]. Дегенмен автордың зерттеу нысаны болған атабектер билігіндегі мемлекеттер басқару жүйесінің сол кезеңге тән жаңа мәмлүктік басқаруымен сабақтасып жатқаны туралы пікірлері назар аударуға лайық.

Дәл осы жүйенің кейінгі қазақ хандығы дәуірінен де кездестіреміз. Оның ішінде Жабай атаның замандасы саналатын атақты Абылай ханның аталығы Ораз туралы деректердің кездесуі осының айғағы. Олай болса бұл институттың қазақ хандықтарының кезінде де тарихи сабақтастықта кездесіп отырғаны байқалады. Ораз сияқты аталықтардан ел басқару мен әскери өнер қырларына қаныққан жас Әбілмансұр Л.Гумилев сөзімен айтқанда «пассионар тұлғаға» айналып, саяси элита арасына ерте жасынан кіріге алған.

Енді осы аталық институтының атқарған қызметтері тек ел билеу мен әскери өнерге баулумен ғана шектелмегенін байқататын тікелей болмаса да, бар деректерде жасырын жатқан мағлұматтарды деректанулық талдаулар арқылы айқындау мүмкіндіктері де жоқ емес. Соның ішінде ең бастысы аталық институтының елдің идеологиялық біртұтастығы мен патриотизмді тәрбиелеудің берік мектебі бола алғандығы дер едік. Өйткені тарихи деректердегі ұлттық рухы биік тұлғалардың көбісі осы мектептерден өткен тұлғалар екені тарихтан белгілі. Ұлттық идеологиямен сусындаған тұлғалар ғана қиыншылық кезінде тұрақтылық пен сабырлы қалпын сақтай алып, ел мүддесі үшін алысты болжаған саясаттарды жүргізген.

Көне түркі жазбаларында ең басты идеология ауызбірлік пен елдікті сақтау екені мәтіндерде анық айтылған. Оған қоса, ел басына қиындық түскенде тек санаулылардың оның ішінде ұлттық рухы жоғарылар ғана алған білімдеріне, жат жерлерде өскеніне, білім алғанына және жаудың астарлы саясатының мәнін ұғынып, бәріне сақтықпен қарай отырып елдіктің намысын жоғары санаған. Мысалы, Кіші Күлтегін жазбасында «ақылды кісілерді, батыл кісілерді табағаштар қозғай алмады» деген жолдар соның айғағы іспетті дерек [5, 237 б.]. Екіншіден, аталықтар немесе атабектер елдің дәстүр-салтын жетік білген адамдар ретінде ел билеу заңдылығын терең меңгерген тұлғалар болған. Олар тек әскери өнерді ғана емес, рухани, яғни діни жоралғылар мен салттар, дүниетанымдар мен көрші елдердің салт-дәстүрлері, дипломатиялық қарым-қатынастың түрлі қырлары бойынша ерекше сауатты болған. Бүгінгі ғылым тілімен айтқанда психологияны жақсы меңгерген.

Жабай ата туралы фольклорлық деректерден де дәл осындай жайттардың кейбір көріністерінің сабақтастығы айқын аңғарылады. Олай болса, қолда бар деректерге қарағанда көне түркілік, ортағасырлық қыпшақтарда кездескен әскербасы және рухани көсем саналған атабектік институт бұрынғыдай кең көлемде болмаса да, негізгі мазмұнын жоғалтпай XVIII-XIX ғғ. тоқсабалық, аталық сипатта дамыған деп санауға келетіндей. Оған Абылайдың да, Жабай атаның да Төле биге шәкірт болуы мен бірге аталықтардың қазақ хандығының шеңберінде әлі де сақталуы арқылы көрініс береді. Дегенмен, біртіндеп саяси билік Қоқандықтарға өткен тұстарда, мүмкін осы институттың қызметінің аясы тарылған секілді. Жабай батырға қатысты мағлұматтарға сүйене келе кешегі түркілік аталықтар рөлін ендігі жерде алғашқы мәнінен өзгерістерге ұшырап, ендігі жерде ол міндеттерді әскербасы тоқсабалар атқарған да болар деп ойлаймыз. Бұл мәселе әлі де ерекше арнайы зерттеуін күтіп жатқан тақырып.

Жабай атаның рухани мектебі туралы айтқанда, екінші бір біздің назарымызды аударған жайт кейбір деректерде Жабай атаның өмірден озар тұсында өзінің денесін Тұрбатқа немесе Бұлбұлға қоюын ұрпағына аманаттауы дер едік. Тұрбатта Исмаил ата

кесенесі орналасқаны және ол жердің атағын мұсылман әлеміне таныс еткен кешегі сопылық мектептің белгілі тұлғалары жатқан қасиетті мекен екені де белгілі. Ал Бұлбұл туралы ел ішінде білетіндер сирек. Біз білетін Бұлбұл әулие мазары бүгінгі Қазығұрт ауданы, Жұмысшы елді мекені тұсында орналасқан. Тарихи деректерде сол тұс кеңестер билігінің алғашқы тұстарында солай аталған да екен.

Алайда бұл әулие туралы көне көз қариялар көп айтқанымен бүгінгі ұрпақтың құлағында аз мағлұматтар сақталған, тіпті жоқтың сипатында. Фольклор материалдарын жинақтаушы ғалым Қ.Ергөбековтен, шежіретанушы жазушы М.Әбдәкімұлынан осы әулие сыр тартқанымызда мағлұматтың аз екендігін, тек ол кісінің Исмаил атаның шәкірті болғаны, шын есімін ел ұмытқаны, ал Бұлбұл есімі лақап аты екені және жастай қайтыс болғандығы туралы ғана ауызша әңгімелер ел арасында сирек болса да сақталғанын ғана білетіндіктерін айтты. Сол ел аузында сақталған деректің бірі де Жабай батырдың өзін сонда жерлеуін аманат еткеніне қарағанда ол кісілердің заманында Бұлбұл әулие туралы мағлұматтардың қазіргіден мол, бай екеніне және елдің рухани тұрғыдан қастерлеген орындарының бірі екені анық байқалады. Олай болса Бұлбұл әулиені де зерттей түсуге Жабай баба аманаты мегзеп тұрғандай әсер береді. Ауызекі жеткен деректің маңызы сол Ислам діні қазақ даласына, исі түрікке негізінен А.Ясауи ілімі арқылы енгенін, Тұрбаттағы Исмаил ата мен оның шәкірті лақап аты Бұлбұл болған әулиені ұстаз тұту арқылы онтүстіктегі елдің мұсылмандықты игеруіндегі мектептер туралы жасырын ақпарат бар сияқты көрінеді бізге. Бұл да өзінше тың тақырып. Ал анығы ендігі жерде осы әулие жатқан жерді облыстық деңгейдегі киелі жерлер санатында есепке алып, мемлекет және ізденуші ғалымдар, дінтанушылар тарапынан арнайы көңіл бөлінсе рухани дүниемізді түгелдеуге септігі тиер дер едік.

Жалпы бір мақала төңерегінде Жабай әулие туралы, оның тұлғалық бет бейнесінің барлық қырларын ашу мүмкін емес, ол мақсатымызда емес. Біздің мақалада айтпақ ойымыз қазақ тарихын түгелдеуде тарихи деректерді ғылыми сараптауда кешенді ізденістер керек. Ғылыми зерттеу әдістерін қолдана отырып кез келген деректерді сөйлету тарихымыздың кейбір «ақтаңдақтарын» айқындай түсуіне көмегі тиер еді дегенді көпшілікке ұсыну. Жабай батыр туралы фольклорлық деректерді ғылыми тұрғыда зерделеу әлі көп беймәлім тарихымыздың беттерін парақтауға қарай жетелей түседі демекпіз.

Әдебиеттер мен сілтемелер

1. А.Тоқтабай «Жабай баба ғасырлармен тілдесе»// Ақ тулы Сіргелі Жабай батыр. Ғылыми-танымдық зерттеулер жинағы. Алматы, «Жамбыл» 2019.-39-59 бб.
2. Н.Қапалбекұлы. Ақ тулы Сіргелі Жабай батыр// Ақ тулы Сіргелі Жабай батыр. Ғылыми-танымдық зерттеулер жинағы. Алматы, «Жамбыл» 2019.-5-38 бб.
3. Қазақ әдеби тілінің сөздігі. Алматы «Арыс» 2006 ж. 15 томдық 2 том -744 б.
4. З.М.Буниятов. Государство Атабеков Азербайджана (1136-1225). – Баку «ЭЛМ» 1978.

Д.А.Махат. Күлтегін жазба ескерткіші және ұлттық мемлекеттік қауіпсіздік мәселелері//Байырғы Түркі өркениеті: жазба ескерткіштер атты ХҒТК материалдары. Алматы «Ғылым» 2001- 235-239 бб

Аннотация: В статье рассматриваются актуальные научные вопросы по изучению Жабай-батыра. Если мы говорим, что наша история использовалась сегодня и служит будущему, историческое сознание казахского народа формировалось, развивалось и сохранялось главным образом посредством исторического генеалогического наследия. И хорошо известно, что история древней истории восходит к фону определенных исторических деятелей. Когда наша страна обрела независимость и попыталась создать суверенную нацию, это было наше самое раннее желание пробудить дух, и мы прославили людей, которые пожертвовали своей жизнью во имя национальной независимости. Благодаря этим действиям Степь стала понимать «ценность независимости». Вот почему у исторические личности наши герои это наши общие предки. Легендарные истории о таких людях в стране неспроста из уст в уста дошли до нас.

Abstract: In the article are considered the actual research questions of Zhabay-batyr. If we are told today that today we have used today and serve the future, the historical formation of the Kazakh people has been shaped, developed and preserved as the principal image of the historic genealogical syndrome. And it is well-known that the history of the Eastern history comes up to the definition of the background of historic truth. And when we were told that we would never succeed, we would have to build a sovereign, which was the very best we could do for ourselves, and we were the ones who had been praised by those who were sacrificing their lives in the name of national self-indulgence. Thank you Step by Step To be able to perceive "priceless inequity." We are in the historic personalities of our heroines that are our common predecessors. Legendary history of the righteous people in the country did not work out in the wilderness.